

ZÁVĚR

Snahou autorky této práce bylo ukázat, že pokus dovolat se příkazu nadřízeného jako okolnosti vylučující odpovědnost není v historii ničím novým ani ojedinělým a další takové pokusy na sebe jistě nenechají dlouho čekat. Skutečnosti, že řešení, jak se k této okolnosti právně postavit, v sobě skrývá složité otázky a střet více právem chráněných hodnot, odpovídá bohatá a rozmanitá historie příkaz nadřízeného doprovázející. Otázka, zda je tato okolnost jako vylučující odpovědnost připuštěna, či nikoliv, byla v praxi zodpovězena často odlišně a rozdílně. Také rozpor v akademické sféře při řešení této problematiky naznačuje, o nakolik(jak) kontroverzní téma se jedná.

Je proto jedině správné, že Statut Mezinárodního trestního soudu tuto otázku výslovně upravuje. A to i přesto, že čelí ze strany některých akademiků kritice, že jde o řešení nikoliv ideální, odporující dle jejich názoru obyčejové normě, která nepřipouští příkaz nadřízeného jako okolnost vylučující odpovědnost. Již samotné zakotvení této okolnosti v mezinárodním dokumentu smluvní povahy totiž jistě představuje krok vpřed, napomáhající právní jistotě a posilující dostatečné záruky práv obviněného. Úprava článku 33 Statutu MTS navíc zvolila sice cestu uznání příkazu nadřízeného jako okolnosti vylučující odpovědnost, ale cestu velmi opatrnou. Svědčí o tom formulace prvního odstavce článku 33, která presumuje vyloučení úspěchu námitky jednání na základě příkazu nadřízeného, pokud nejsou splněny tři negativní podmínky. Tato konstrukce přesouvá důkazní břemeno na obviněného, pro kterého bude, i s přihlédnutím k charakteru válečných zločinů spadajících do jurisdikce soudu, velmi obtížné prokázat zejména splnění testu zjevné protiprávnosti. Na druhou stranu v reálném životě mohou nastat situace, kdy nebude možné ihned vyhodnotit protiprávnost příkazu, i vzhledem k nutnosti okamžité reakce či nedostatku informací; je tedy dle názoru autorky správné, že Statut umožňuje posoudit tuto okolnost individuálně a neuplatňuje příliš formalistický postoj. O tom, zdali to bude právě úprava obsažená ve Statutu Mezinárodního trestního soudu, jež povede k vytvoření mezinárodní obyčejové normy ve věci okolnosti příkazu nadřízeného, rozhodne až praxe budoucí.